EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 21.11.2018.
COM(2018) 759 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par eurozonas ekonomikas politiku

{SWD(2018) 467 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par eurozonas ekonomikas politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 136. pantu saistībā ar 121. panta 2. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eurozonā jau sesto gadu pēc kārtas ir konstatējama nepārtraukta ekonomikas izaugsme, un negatīvā izlaides starpība (starpība starp potenciālo un faktisko ražošanas apjomu) samazinās, tomēr perspektīvu ietekmējošie riski palielinās, un ir sagaidāms, ka izaugsme būs mērena. Potenciālā izaugsme joprojām ir zem pirmskrīzes līmeņa, un atšķirības starp valstīm vēl aizvien pastāv, kam par iemeslu ir ievērojamās atšķirības starp dažādu dalībvalstu ekonomikas noturības rādītājiem. Reālās algas pieaugums joprojām ir mērens un atpaliek no ražīguma izmaiņām. Nominālās algas pieaugums un pamatinflācija palielinās līdztekus pastāvīgam nodarbinātības pieaugumam, tomēr dažās dalībvalstīs vēl aizvien ir reģioni, kas saskaras ar nepilnīgu darbaspēka izmantošanu vai augstu bezdarba līmeni. Pēdējo piecu gadu laikā eurozonā ir panākts liels tekošā konta pārpalikums, kas saistīts ar eurozonas eksporta dinamiku un uzlabotu konkurētspēju, tomēr attiecībā uz ārējiem faktoriem atšķirības starp valstīm joprojām ir ievērojamas. Dalībvalstīs, kurās ilgstoši bija liels tekošā konta deficīts, joprojām ir lielas negatīvās neto starptautisko ieguldījumu pozīcijas, kas rada neaizsargātību, jo tās parasti atspoguļo to, ka šajās dalībvalstīs ir liels privātā sektora vai valsts parāds. Lai eurozonā sekmīgi atjaunotu līdzsvaru, ļoti svarīgs ir pienācīgs aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas temps, izaugsmei un inflācijai labvēlīga

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
[2] OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

vide un nepārtrauktas reformas ražīguma palielināšanai.[3] Svarīga ir arī labvēlīga pieprasījuma dinamika, turklāt līdzsvara atjaunošanu sekmētu arī valstis ar lieliem pārpalikumiem, ja tās stiprinātu apstākļus, kas labvēlīgi algu pieaugumam, kā arī publiskā sektora un privātā sektora ieguldījumiem.

(2) Lai palielinātu ilgtermiņa izaugsmes potenciālu un pārvarētu atšķirības starp valstīm un reģionālās atšķirības, vēl vairāk ir jāpaaugstina līdzdalība darba tirgū un ir vajadzīgas izaugsmi veicinošas strukturālās reformas, kā arī ieguldījumi materiālos un nemateriālos aktīvos ražīguma un inovācijas palielināšanai, jo īpaši tajās dalībvalstīs, kurās tie ir viennozīmīgi zemāki par eurozonas vidējo rādītāju. Tas ir svarīgi, lai eurozonā stiprinātu ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

(3) Lai nodrošinātu stabilu un ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, izšķiroša ir konsekvence un līdzsvars eurozonas makroekonomikas politikas pasākumu kopumā, kas ietver arī monetāro, fiskālo un strukturālo politiku. Eiropas Centrālā banka pēdējos gados ir izmantojusi netradicionālus monetārās politikas instrumentus, lai inflācijas rādītājus no jauna novirzītu līmenī, kas tuvs ECB vidēja termiņa inflācijas mērķim, vienlaikus veicinot izaugsmi un jaunu darbvietu radīšanu. Ņemot vērā monetārās politikas pakāpenisko normalizāciju, ir jāīsteno pienācīgi diferencēta fiskālā politika un galvenā uzmanība jāpievērš strukturālajām reformām, lai īstermiņā un ilgtermiņā turpinātu atbalstīt izaugsmi.

(4) Lai stiprinātu eurozonas un tās dalībvalstu fiskālo stabilitāti, ir vajadzīga diferencēta politika valstu līmenī, pilnā mērā ievērojot Stabilitātes un izaugsmes paktu un ņemot vērā fiskālo telpu. Pareizai ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) darbībai būtiska ir valstu fiskālās politikas koordinācija saskaņā ar kopējiem fiskāliem noteikumiem. Kopējie fiskālie noteikumi ir vērsti uz to, lai panāktu parāda atmaksājamību valstu līmenī, vienlaikus dodot iespēju veikt makroekonomikas stabilizēšanu. 2015.–2018. gadā eurozonas fiskālā nostāja vidēji saglabājās visumā neitrāla, un Komisijas prognozes liecina, ka 2019. gadā tā kļūs nedaudz ekspansīva, neraugoties uz to, ka izlaide ir virs potenciāla. Fiskālo rezervju atjaunošana ir īpaši svarīga tajās dalībvalstīs, kurās valsts parāda līmenis vēl aizvien ir augsts. Tas arī samazinātu šo dalībvalstu neaizsargātību pret satricinājumiem un ļautu panākt to, ka nākamajā lejupslīdē automātiskie stabilizatori darbojas pilnīgi. Publiskā sektora ieguldījumu palielināšana (jo īpaši dalībvalstīs ar fiskālo telpu) atbalstītu izaugsmi un līdzsvara atjaunošanu.

(5) Strukturālās reformas fiskālajā jomā joprojām ir izšķiroši svarīgas tam, lai uzlabotu fiskālo stabilitāti un stiprinātu ekonomikas izaugsmes potenciālu. Labāk funkcionējošas valstu fiskālās sistēmas, labi pārvaldītas tēriņu pārbaudes, kā arī iedarbīgs un pārredzams publiskais iepirkums var uzlabot publiskā sektora izdevumu efektivitāti un iedarbīgumu un fiskālās politikas ticamību. Uzlabojumi valstu budžetu struktūrā (gan attiecībā uz ieņēmumiem, gan izdevumiem), tostarp resursu novirzīšana uz ieguldījumiem, ļautu ilgtermiņā palielināt publisko budžetu ietekmi uz izaugsmi un paaugstināt ražīgumu. Lai nodokļu sistēmas padarītu efektīvākas un taisnīgākas, būtiski ir vienkāršot un modernizēt nodokļu sistēmas un novērst krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu, piemēram, veicot pret agresīvu nodokļu plānošanu vērstus pasākumus. Lai uzlabotu komercdarbības vidi eurozonā un dalībvalstu ekonomikās un to noturību, ir būtiski nodrošināt, ka nodokļu sistēmas ir labvēlīgas vienotā tirgus padziļināšanai un veicina konkurenci starp

[3] Eiropas Komisija (2018), 2019. gada brīdināšanas mehānisma ziņojums.

uzņēmumiem. Svarīga loma šajos centienos būtu kopējai konsolidētajai uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzei.

(6) Darba tirgus un preču tirgus strukturālās un institucionālās iezīmes, kā arī labi funkcionējošas valsts pārvaldes iestādes ir svarīgi faktori eurozonas dalībvalstu noturības nodrošināšanā. Noturīgas ekonomikas struktūras neļauj satricinājumiem nozīmīgi un ilgstoši ietekmēt ienākumus un darbaspēka piedāvājumu. Tas var atvieglot monetārās politikas darbību un ierobežot atšķirības, radot ilgtspējīgai un iekļaujošai izaugsmei labvēlīgus apstākļus. Strukturālo reformu (jo īpaši to, kuras paredzētas konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos) labāka koordinācija un īstenošana var radīt pozitīvu blakusietekmi dalībvalstu vidū un pastiprināt pozitīvo ietekmi visā eurozonā. Reformas, kas palielina konkurenci preču tirgos, veicina resursu efektivitāti un uzlabo komercdarbības vidi, kā arī iestāžu (tostarp iedarbīgas tiesu sistēmas) kvalitāti, sekmē ekonomikas noturību eurozonā un dalībvalstīs. Vienotajā tirgū joprojām ir ievērojams neizmantots potenciāls, un jāgūst panākumi, lai šo tirgu padziļinātu (jo īpaši finanšu pakalpojumu, digitālo pakalpojumu, enerģētikas un transporta jomā), laikus nodrošinot tiesību aktu īstenošanu un labāku izpildes nodrošināšanu.

(7) Eiropas sociālo tiesību pīlārā ir izklāstīti divdesmit principi par to, kā veicināt vienlīdzīgas iespējas un piekļuvi darba tirgum, taisnīgus darba apstākļus un sociālo aizsardzību un iekļaušanu. Reformas, kas sekmē līdzdalību darba tirgū, atvieglo pāreju no vienas darbvietas uz citu un samazina darba tirgus segmentāciju, var palīdzēt stimulēt izaugsmi, uzlabot ekonomikas noturību un automātisko stabilizāciju, mazināt nevienlīdzību un tikt galā ar mainīgai ekonomikai aktuālajiem izaicinājumiem. Individualizēts atbalsts darba meklējumos, apmācībā un pārkvalifikācijā var palīdzēt iedarbīgi un laikus iesaistīt bezdarbniekus. Piekļuve augstas kvalitātes izglītībai un apmācībai ir ļoti svarīga, un tās nodrošināšanai ir vajadzīgi pienācīgi ieguldījumi cilvēkkapitālā un prasmēs, jo īpaši mazkvalificētu personu gadījumā. Šādas reformas un ieguldījumi vidējā termiņā un ilgtermiņā uzlabo nodarbināmību, inovāciju un ražīgumu un palielina algas, paaugstinot eurozonas noturību un veicinot sociālo iekļaušanu un mobilitāti dalībvalstīs un visā eurozonā. Nodokļu slogs eurozonā ir samērā augsts un vērsts uz darbaspēku; nodokļu novirzīšana no darbaspēka uz tādām nodokļu bāzēm ar mazāku negatīvo ietekmi uz izaugsmi kā, piemēram, īpašuma, patēriņa vai vides nodokļi, varētu stiprināt darbaspēka piedāvājumu un pieprasījumu. Ar tiesību aktiem nodarbinātības aizsardzības jomā jāparedz taisnīgi un pienācīgi darba apstākļi visiem strādājošajiem, jo īpaši ņemot vērā to, ka izveidojas jauni nodarbinātības veidi un jauni līgumu veidi, kas paver jaunas iespējas, tomēr rada arī problēmas saistībā ar darbvietas drošību un sociālās aizsardzības segumu. Arī iedarbīgas un ilgtspējīgas sociālās aizsardzības sistēmas ir izšķiroši svarīgas tam, lai nodrošinātu pienācīgus ienākumus un kvalitatīvu pakalpojumu pieejamību. Lai veicinātu dalību darba tirgū, būtiska nozīme ir arī pensiju reformām un darba un privātās dzīves līdzsvarošanas politikai. Nevajadzīgi ierobežojumi attiecībā uz darbvietu, nozaru un ģeogrāfisko mobilitāti var kavēt pārvietošanos atsevišķās dalībvalstīs un arī visā eurozonā. Izšķiroša nozīme ir sociālo partneru iesaistei nodarbinātības un sociālās jomas lietās un saistītajās ekonomikas reformās.

(8) Kaut arī kopš krīzes ir palielinājusies eurozonas finanšu nozares stabilitāte, joprojām ir risināmi neaizsargātības jautājumi. Privātā sektora parādu līmenis vēl aizvien ir augsts, un nodokļu sistēmām joprojām ir raksturīgi stimuli aizņemties. Būtisks valsts obligāciju ienesīguma pieaugums varētu mazināt banku kapitālu, kas savukārt varētu izraisīt negatīvu blakusietekmi visā eurozonā. Vajadzība pielāgot banku

komercdarbības modeļus, zemās procentu likmes un arvien sīvākā konkurence, ko rada citi finansējuma veidi, turpinās ietekmēt banku rentabilitāti. Dalībvalstīs, kurās ir vislielākie ienākumus nenesošu aizdevumu (INA) apjomi, šo aizdevumu attiecība pret kopējo aizdevumu apmēru samazinās, un tas notiek straujāk. Tomēr turpmāki ilgstoši centieni ir vajadzīgi attiecībā uz to valstu mērogā konstatējamo INA īpatsvaru, kas joprojām ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju. Komisija 2018. gada martā iepazīstināja ar riska samazināšanas pasākumu kopumu, kura mērķis ir risināt ar atlikušajiem INA saistītās problēmas un nepieļaut INA uzkrāšanu nākotnē; Eiropas Parlamentam un Padomei šis pasākumu kopums būtu jāpieņem pilnā apmērā. Banku savienības izveides pabeigšanai joprojām izšķiroši svarīgi ir tas, lai līdz 2018. gada beigām tiktu pieņemts 2016. gada novembrī iesniegtais banku nozares tiesību aktu kopums, ar ko vēl vairāk samazina riskus, īstenojot starptautiski atzītas normas attiecībā uz kapitāla rezervēm un banku likviditāti. Pēc nopietnajiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu pārkāpumiem Komisija ierosināja pastiprināt Eiropas Banku iestādes lomu, kā arī uzraudzības sadarbību, lai uzlabotu normatīvā regulējuma prasību izpildes nodrošināšanu šajā jomā. Banku savienības izveidē ir gūti ievērojami panākumi, tomēr tā joprojām nav pabeigta. Banku savienības spēju saraut saikni starp bankām un valstīm kavē tas, ka nav kopējas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas un kopīga atbalsta mehānisma attiecībā uz vienoto noregulējuma fondu.

(9) Lai nostiprinātu EMS struktūru, prioritārā kārtā ir jāpabeidz banku savienības un kapitāla tirgu savienības izveide, tomēr jārīkojas arī saistībā ar visiem elementiem, kas izklāstīti Komisijas EMS ceļvedī laikposmam līdz 2024. gadam. Tā kā pastāv vienotā monetārā politika un decentralizēta fiskālā politika, lielākā mērā ir vajadzīga riska dalīšana, ņemot vērā riska mazināšanā gūtos panākumus. Komisija 2017. gada decembrī un 2018. gada maijā publicēja vairākus priekšlikumus, kuros izklāstīti turpmākie pasākumi EMS izveides pabeigšanai, tostarp par Eiropas Investīciju stabilizācijas funkciju un Reformu atbalsta programmu (ierosināta daudzgadu finanšu shēmas ietvaros). Priekšlikumu pamatā ir 2017. gada maijā publiskotais pārdomu dokuments par EMS padziļināšanu un Piecu priekšsēdētāju 2015. gada jūnija ziņojums. Saskaņā ar vienošanos, ko eurozonas finanšu ministri panāca 2018. gada jūnijā, ir jāpieņem politiski lēmumi un jāveic konkrēti pasākumi saistībā ar banku savienību, tostarp jāsāk politiskas sarunas par Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu un vēl vairāk jānostiprina Eiropas Stabilizācijas mehānisms, attiecībā uz kuru vadītāji vienojās, ka tam būtu jādarbojas kā vienotā noregulējuma fonda atbalsta mehānismam. Visas šīs reformas palīdzēs stiprināt euro starptautisko lomu, padarot to samērīgāku ar eurozonas nozīmīgumu pasaules ekonomikā un finansēs. Ir svarīgi šīs reformas apspriest atklātā un pārredzamā veidā attiecībā uz dalībvalstīm, kas nav eurozonas dalībnieces.

(10) Par šā ieteikuma nodarbinātības un sociālajiem aspektiem ir notikušas konsultācijas ar Nodarbinātības komiteju un Sociālās aizsardzības komiteju,

AR ŠO IESAKA eurozonas dalībvalstīm individuāli un kolektīvi Eurogrupas ietvaros 2019. un 2020. gadā veikt turpmāk minētos pasākumus.

1. Padziļināt vienoto tirgu, uzlabot komercdarbības vidi un veikt noturību stiprinošas preču tirgus un pakalpojumu tirgus reformas. Samazināt ārējo parādu un veikt reformas, lai eurozonas dalībvalstīs ar tekošā konta deficītu stimulētu ražīgumu, un nostiprināt apstākļus, kas labvēlīgi algu pieaugumam, ņemot vērā sociālo partneru lomu, kā arī īstenot pasākumus, kuri veicina ieguldīšanu eurozonas dalībvalstīs ar lielu tekošā konta pārpalikumu.

2. Eurozonas valstīs ar augstu valsts parāda līmeni atjaunot fiskālās rezerves un visās valstīs atbalstīt publiskā sektora un privātā sektora ieguldījumus un uzlabot publisko finanšu kvalitāti un struktūru.

3. Novirzīt nodokļus no darbaspēka un stiprināt izglītības sistēmas un ieguldījumus prasmēs, kā arī uzlabot tādas aktīvas darba tirgus politikas iedarbīgumu, kura atvieglo pāreju no vienas darbvietas uz citu. Visā eurozonā novērst darba tirgus segmentāciju un nodrošināt adekvātas sociālās aizsardzības sistēmas.

4. Sagatavot darbam vienotā noregulējuma fonda atbalsta mehānismu, izveidot Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmu un stiprināt Eiropas regulējuma un uzraudzības sistēmu. Sekmēt privātā sektora aizņemto līdzekļu īpatsvara pienācīgu samazināšanu. Ātri mazināt ienākumus nenesošu aizdevumu apmēru eurozonā un nepieļaut to uzkrāšanos, tai skaitā nodokļu jomā izskaužot stimulus aizņemties.

5. Ātri virzīties uz ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšanu – arī ar perspektīvu stiprināt euro starptautisko lomu, ņemot vērā Komisijas priekšlikumus, tostarp tos, kas attiecas uz finanšu nozari, kā arī uz Reformu atbalsta programmu un Eiropas Investīciju stabilizācijas funkciju saskaņā ar priekšlikumu par daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs